



ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

*Кафедра фінансів та банківської справи*

# **ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

Навчально-методичний комплекс

УДК 339.732  
ББК 65.5

*Обговорено і схвалено на засіданні  
кафедри фінансів та банківської справи  
(Протокол № 1 від 26 серпня 2011 р.)*

**Рецензент:**

*Базиліук Антоніна Василівна* – доктор економічних наук, професор

**Укладач:**

*Браславець Олексій Юрійович* – ст.викладач кафедри фінансів та банківської справи

**Грошово-кредитні системи зарубіжних країн:** Навчально-методичний комплекс // Укл. О.Ю. Браславець. – К.: Національна академія управління, 2011. – 40 с.

Навчальна дисципліна "Грошово-кредитні системи" є нормативним курсом для підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів в галузі економіки, фінансів та бізнесу в цілому. Вивчення курсу дає змогу студентам одержати фундаментальні знання стосовно сутності та загальних закономірностей розвитку грошових та кредитних систем в умовах глобалізації світової економіки.

УДК 339.732  
ББК 65.5

## ЗМІСТ

ВСТУП .....	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН .....	5
ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ .....	6
ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ .....	12
ТЕМА 10. ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ КРАЇН З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ .....	19
ТЕМА 11. ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ КРАЇН З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ .....	19
ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ .....	23
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ .....	25
ДЕМОНСТРАЦІЙНІ КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕСТУВАННЯ .....	27
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ .....	29
РЕГЛАМЕНТ ВИКЛАДАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ .....	31
ПОРЯДОК КОНВЕРТАЦІЇ ОЦІНОК .....	31
ОСОБЛИВОСТІ РЕГЛАМЕНТУ ВИКЛАДАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЗНАЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ .....	33
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ .....	34

## ВСТУП

Навчальна дисципліна "Грошово-кредитні системи" є нормативним курсом для підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів в галузі економіки, фінансів та бізнесу в цілому. Вивчення курсу дає змогу студентам одержати фундаментальні знання стосовно сутності та загальних закономірностей розвитку грошових та кредитних систем в умовах глобалізації світової економіки.

**Основною метою курсу** є розвиток у студентів теоретичних та практичних знань та навиків щодо функціонування грошово-кредитних систем, механізму проведення грошово-кредитної політики та аналізу його ефективності.

**Завдання курсу** спрямовані на формування компетентності студентів відносно:

- необхідності формування та розвитку грошово-кредитних систем;
- особливостей формування грошово-кредитних систем в різних країнах;
- різних підходів щодо регулювання грошово-кредитної сфери;
- еволюції грошових систем найбільш розвинутих країн Заходу;
- особливостей структури кредитних систем найбільш розвинутих країн

Заходу;

- масштабів та проблем розвитку спеціальних небанківських кредитно-фінансових інститутів;

- функціонування грошово-кредитних систем в період золотого монометалізму, фіксованих та плаваючих валютних курсів;

- механізмів створення незалежних власних грошово-кредитних систем в країнах, що розвиваються;

- проблем становлення грошово-кредитних систем в країнах з перехідною економікою, в тому числі в Україні;

- перспектив створення та реформування міжнародних валютних систем, тощо.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Курс тісно пов'язаний з іншими економічними дисциплінами, перш за все з курсами "Гроші та кредит", "Банківська справа", "Грошово-кредитна політика", "Історія економічних вчень", "Економіка зарубіжних країн" та передбачає, що студенти вже мають базові знання в галузі функціонування грошово-кредитних відносин.

## ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

МОДУЛІ Й ТЕМИ		ГОДИНИ			
		Разом	У т.ч. аудиторні		СРС
			Лекції	Семі- нари	
<b>МОДУЛЬ 1.</b>	<b>Теоретичні основи грошово-кредитних систем</b>	<b>26</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>18</b>
<b>Тема 1.</b>	Вступ до курсу "грошово-кредитні системи". Основні поняття та характеристики	12	2	2	8
<b>Тема 2.</b>	Еволюція міжнародних валютних систем	14	2	2	10
<b>МОДУЛЬ 2.</b>	<b>Грошово-кредитні системи європейських країн</b>	<b>28</b>	<b>12</b>	<b>8</b>	<b>8</b>
<b>Тема 3.</b>	Формування та розвиток європейського валютного союзу (ЄВС)	8	4	2	2
<b>Тема 4.</b>	Еволюція грошово-кредитної системи великої Британії	8	4	2	2
<b>Тема 5.</b>	Основні елементи та особливості грошово-кредитної системи Франції	6	2	2	2
<b>Тема 6.</b>	Грошово-кредитна система Німеччини	6	2	2	2
<b>МОДУЛЬ 3.</b>	<b>Грошово-кредитні системи США та Японії</b>	<b>26</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>14</b>
<b>Тема 7.</b>	Особливості грошово-кредитної системи сполучених штатів	16	4	4	8
<b>Тема 8.</b>	Становлення та розвиток грошово-кредитної системи Японії	10	2	2	6
<b>МОДУЛЬ 4.</b>	<b>Особливості грошово-кредитних систем окремих країн</b>	<b>28</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>24</b>
<b>Тема 9.</b>	Загальна характеристика грошово-кредитних систем країн, що розвиваються	14	1	1	12
<b>Тема 10.</b>	Еволюція грошово-кредитних систем країн з перехідною економікою	14	1	1	12
<b>Разом:</b>		<b>108</b>	<b>24</b>	<b>20</b>	<b>64</b>

# **ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ**

## **МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИТЕМ**

### **Тема 1. ВСТУП ДО КУРСУ "ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ". ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ**

Предмет та завдання курсу "Грошово-кредитні системи".

Поняття грошово-кредитної системи. Грошова система як форма організації грошового обігу в країні. Кредитна система в вузькому та широкому значенні.

Основні елементи грошового обігу. Грошова одиниця. Основні засоби обігу – монети (повноцінні та неповноцінні), казначейські білети, банкноти, безготівкові гроші. Показники грошової маси –  $M_0$ ,  $M_1$ ,  $M_2$ ,  $M_3$ . Закон грошового обігу.

Основні типи грошових систем та їх еволюція. Металеві та паперові грошові системи. Біметалізм (паралельна валюта, подвійна валюта, "кульгаюча" валюта). Монометалізм (гроші та золото). Грошові реформи та їх види.

Основні компоненти кредитної системи. Кредитні установи, необхідність та причини їх виникнення. Методи кредитування. Форми кредиту. Форми організації кредитної системи. Зростання конкуренції між окремими ланками кредитної системи в сучасних умовах.

Загальна характеристика сучасних грошово-кредитних систем. Теоретичні основи їх функціонування та розвитку.

*Базова література:* [5: стор. 4-24; 55-70]

### **Тема 2. ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНИХ СИСТЕМ**

Поняття міжнародної валютної системи. Причини її формування. Елементи міжнародної валютної системи. Основні платіжні засоби (іноземна валюта, золото, СПЗ). Механізм валютних паритетів та курсів. Конвертованість національних валют. Форми міжнародних розрахунків та системи міжнародного кредитування. Міжнародні валютні ринки і ринки золота. Механізми регулювання міжнародної валютної системи.

Система золотого стандарту та її особливості. Золотомонетний, золотозлитковий, золотодевізний (золотовалютний) стандарти. Зміни валютного курсу в період існування золотого стандарту. Золоті точки. Золото як світові гроші. Фідуціарна емісія в період існування золотого стандарту. Переваги та недоліки системи золотого стандарту.

Бреттон-Вудська валютна система. Система золотодоларового стандарту (конвертування американського долара в золото). Режим фіксованих валютних курсів. Механізм валютних інтервенцій. Створення міждержавних інститутів для регулювання міжнародної валютної системи (МВФ, МБПР). Недоліки Бреттон-Вудської валютної системи та її крах.

Ямайська валютна система. Повна демонетизація золота. Перетворення СПЗ в основний резервний актив та міжнародний засіб розрахунків та платежу. "Плаваючі" валютні курси. Посилення міждержавного регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин.

Особливості участі України в міжнародних валютно-фінансових відносинах.

*Базова література:* [5: стор. 20-24; 71-82]

## **МОДУЛЬ 2. ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН**

### **Тема 3. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВАЛЮТНОГО СОЮЗУ (ЄВС)**

Історія створення Європейської валютної системи (ЄВС). Причини валютної інтеграції в Європі у післявоєнний період. Європейський платіжний союз. Система багатосторонніх валютних клірингів. Банк міжнародних розрахунків. Європейська валютна угода. Її відміни від Європейського платіжного союзу. Альтернативні пропозиції щодо створення Європейської валютної системи. План Вернера.

Елементи ЄВС. Європейська грошова одиниця (ЄКЮ). Кошик валют. Спільне плавання валют. Механізм валютних курсів (МВК) та інтервенцій. Ринковий валютний курс. Центральний валютний курс. Міждержавне регіональне регулювання валютних відносин. Механізм кредитування. "Свол" операції. Європейський фонд валютного співробітництва (ЄФВС).

Етапи формування Європейського валютного союзу. Маастрихтські домовленості. Ключеві елементи договору про створення економічного та валютного союзу. Європейський валютний інститут – прообраз Європейського центрального банку. Координація валютної політики. Критерії конвергенції: дефіцит державного бюджету, державний борг, інфляція, ставка проценту з довгострокових позик. Введення євро.

Структура Європейської системи центральних банків (ЄСЦБ). Основні елементи Європейського валютного союзу: Європейський центральний банк, центральні банки країн-учасників. Основні завдання та функції Європейської системи центральних банків. Організаційна структура органів управління ЄСЦБ. Рада управляючих, Виконавча рада, Генеральна рада.

*Базова література:* [5: стор. 25-30; 36-46; 99-128; 149-173]

### **Тема 4. ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ**

Основні етапи розвитку грошової системи Великої Британії. Формування та розвиток біметалічної грошової системи. Перехід до золотого стандарту та особливості грошового обігу в період золотого монометалізму.

Особливості грошового обігу в міжвоєнний період та перші післявоєнні десятиріччя. Причини знецінення фунту стерлінга. Основні джерела покриття дефіциту державного бюджету. Причини повернення до золотого монометалізму в 1925 році. Вплив світової економічної кризи 30-х років на стан грошової системи Англії. Зростання рівня інфляції. Девальвація фунту стерлінга. Введення валютних обмежень. Характеристика функціонування грошової системи при фіксованому валютному курсі.

Розпад Бреттон-Вудської валютної системи. Особливості грошового обігу в Англії в період плаваючого валютного курсу. Участь фунта стерлінга в європейському механізмі валютних курсів. Політика Великої Британії відносно вступу до Європейського валютного союзу.

Кредитна система Великої Британії, її структура та особливості. Облікові компанії. Акцептні дома.

Характеристика банківської системи Англії. Банк Англії, його функції, структура, політика. Особливості діяльності комерційних банків у Великій Британії та

загальна характеристика "великої четвірки" (Barclays, National Westminster, Midland, Lloyds). Діяльність іноземних банків в Англії.

Небанківські фінансові установи та особливості їх діяльності у Великій Британії. Будівельні товариства. Страхові компанії. Інвестиційні компанії. Пенсійні фонди. Кредитні союзи. Фінансові дома споживчого кредиту. Фірми венчурного фінансування, інші.

*Базова література:* [5: стор. 25-30; 99-128]

## **Тема 5. ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ФРАНЦІЇ**

Еволюція грошової системи. Закон 1873 року про ведення золотого монометалізму. Крах золотого монометалізму та наступне повернення до нього в 1928 році. Особливості функціонування грошової системи Франції в період світової економічної кризи 1929-1933 рр. Причини офіційного припинення обміну франка на золото в 1936 році. Особливості грошового обігу в період Другої світової війни. Еволюція грошового обігу в післявоєнний період. Особливості функціонування грошової системи Франції на сучасному етапі розвитку економіки.

Особливості кредитної системи Франції. Основні учасники кредитної системи (державні та напівдержавні кредитні установи). Спеціальні державні банки (Банк зовнішньої торгівлі). Множинність органів регулювання. Відсутність чіткої градації кредитної системи. Участь Франції в Європейському валютному союзі.

Історія створення та функціонування Банку Франції. Особливості діяльності Банку Франції до його націоналізації у 1945 році. Основні функції Банку Франції та їх розширення в післявоєнний період. Взаємовідносини Банку Франції з МВФ та іншими міжнародними фінансовими організаціями. Загальна характеристика основних змін, що були внесені у 1996 році до Банківського Акту 1984 р. Банк Франції як учасник Європейської системи центральних банків та Європейського Центрального банку. Організаційна структура Банку Франції. Органи нагляду за функціонуванням банківської системи Франції.

Особливості діяльності комерційних банків та інших фінансово-кредитних інститутів у Франції. Найбільші комерційні банки Франції, масштаби їх діяльності та основні операції. Іноземні банки. Спеціальні кредитні установи, їх класифікація. Національна ощадна каса та депозитно-ощадна каса. Національний кредит. Банк зовнішньої торгівлі. Поземельний кредит Франції. Кооперативні кредитні установи (каси сільськогосподарського кредиту, народні банки). Фінансові компанії. Каси муніципального кредиту. Страхові компанії та пенсійні фонди. Інші вузько спеціалізовані кредитні установи.

*Базова література:* [5: стор. 42-46; 161-173]

## **Тема 6. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА НІМЕЧЧИНИ**

Особливості грошового обігу в Німеччині до Другої світової війни. Грошовий обіг в період золотого монометалізму. Знецінення національної валюти в період Першої світової війни. Криза системи золотомонетного стандарту та пошук шляхів формування нової грошової системи.

Грошово-фінансове положення Німеччини після Другої світової війни. Проект грошової реформи Л.Едхарда. Основні характеристики та наслідки грошової реформи та реформи цін 1948 року. Сучасний стан грошового обігу в країні. Підтримка стабільного курсу національної валюти.



Особливості кредитної системи Німеччини. Дойче Бундесбанк – центральний банк країни. Історія створення емісійного банку країни, його структура та функції. Прямий та непрямий вплив Бундесбанка на стан грошового ринку. Політика Бундесбанку на сучасному етапі.

Розвиток мережі комерційних банків та спеціальних фінансово-кредитних інститутів. Найбільші комерційні банки Німеччини, їх відмінні риси. Ощадні каси та кооперативні банки. Іпотечні банки та будівельні ощадні каси. Банки споживчого кредитування. Інвестиційні компанії. Кредитні інститути з особливими завданнями. Особливості та проблеми функціонування кредитної системи після об'єднання Німеччини. Іноземні банки в Німеччині.

Участь Німеччини в Європейському валютному союзі, особливості та основні проблеми.

*Базова література:* [5: стор. 36-41; 161-173]

### **МОДУЛЬ 3. ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ США ТА ЯПОНІЇ**

#### **Тема 7. ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ**

Особливості грошово-кредитної системи США до створення федеральних резервних банків. Закон Конгресу від 1792 року про офіційне введення в країні біметалічної грошової системи. Відмова від біметалізму та перехід до золотого монометалізму. Особливості функціонування грошової системи в період золотого стандарту.

Крах золотого стандарту та наступні зміни в грошовій системі країни. Долар в ролі резервної валюти та його криза.

Історія створення Федеральної Резервної Системи (ФРС). Федеральний закон 1863 року про створення національної банківської системи. Банківська паніка 1907 року як важливий фактор проведення банківської реформи. Акт про створення ФРС. Проблеми розвитку ефективної системи платежів. Загальна характеристика 12 Федеральних резервних банків. Комерційні національні банки та банки штатів. Спроби створення єдиного емісійного банку. Перший та Другий банки США. Особливості банкнотного обігу того періоду.

Федеральна Резервна Система на сучасному етапі, її цілі, завдання, функції. Система та структура управління ФРС. Комітет відкритого ринку ФРС (FOMC), його функції. Особливості системи регулювання та нагляду за банківською та грошово-кредитною діяльністю. Банки федерального резерву, їх функції, повноваження, структура.

Розвиток мережі комерційних банків в США. Загальна характеристика найбільших американських комерційних банків. Особливості та проблеми діяльності іноземних банків в США.

Спеціальні кредитно-фінансові інститути. Інвестиційні банки. Ощадні інститути. Інвестиційні компанії (взаємні фонди, закриті фонди, інвестиційні юнітрасти). Компанії по страхуванню життя. Пенсійні фонди. Фінансові компанії. Компанії, що надають персональні позички. Кредитні союзи. Позичково-ощадні асоціації. Спеціальні установи сільськогосподарського кредиту. Державний Експортно-імпорتنний банк та інші фінансово-кредитні організації.

*Базова література:* [5: стор. 31-35; 129-148]

## **Тема 8. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ЯПОНІЇ**

Формування грошово-кредитної системи та особливості її розвитку до Другої світової війни. Введення золотого стандарту у 1897 році. Створення в 1882 році Банку Японії. Основні характеристики грошового обігу до 1931 р. Участь Японії в стерлінговій зоні, її позитивні та негативні наслідки. Причини знецінення та девальвації йени у воєнний період.

Особливості функціонування грошової системи після Другої світової війни. Грошова реформа 1946 року та її результати. Особливості післявоєнного розвитку економіки Японії. Роль йени як резервної валюти. Фінансова криза 1997 року та її вплив на стан економіки Японії. Програми виходу з кризи та їх реалізація.

Особливості сучасної структура кредитної системи Японії. Роль та місце комерційних банків в кредитній системі Японії, особливості їх організації та функціонування. Міські (city banks) та місцеві (local banks) банки. Іноземні банки в Японії: труднощі проникнення на ринок та особливості їх діяльності. Реформа банківської та фінансової системи на сучасному етапі розвитку економіки Японії, її результати.

Банк Японії, його цілі, завдання, функції. Зміни в структурі Банку Японії в 1990-х роках. Монетарна політика Банку Японії на сучасному етапі. Проблеми ефективності контролю з боку Банку Японії за функціонуванням банківсько-фінансової сфери.

Спеціальні фінансово-кредитні інститути, їх класифікація та особливості функціонування. Інвестиційні компанії (траст банки). Банки довгострокового кредиту. Страхові компанії. Брокерські компанії. Лізингові компанії. Поштово-ощадні каси. Японський банк розвитку. Експортно-імпорتنний банк. Фінансово-кредитні корпорації. Сільськогосподарські кредитні кооперативи. Міські кредитні кооперативи.

*Базова література:* [5: стор. 47-54; 174-191]

## **МОДУЛЬ 4. ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ ОКРЕМИХ КРАЇН**

### **Тема 9. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ**

Структура та особливості грошово-кредитних систем країн, що розвиваються, в епоху колоніалізму. Участь країн, що розвиваються, в валютних зонах. Зона фунту стерлінгів. Східноафриканська співдружність. Зона франку. Західноафриканський валютний союз. Франк КФА. Доларова валютна зона.

Проблеми створення незалежних грошово-кредитних систем після розвалу колоніальної системи. Формування незалежних центральних банків. Особливості створення небанківських фінансово-кредитних інститутів. Найбільші комерційні банки країн Азії та Латинської Америки та їх характеристика.

Особливості регіональної валютної інтеграції в країнах, що розвиваються. Зона преференційної торгівлі країн Східної та Південної Африки. Карибський спільний ринок. Валютний союз центральної Африки.

Сучасні проблеми функціонування грошово-кредитних систем країн, що розвиваються. Шляхи їх вирішення. Міжнародні валютні кризи та їх наслідки для країн, що розвиваються.

*Базова література:* [5: стор. 71-98]

## **Тема 10. ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ КРАЇН З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ**

Особливості грошово-кредитних відносин в країнах з перехідною економікою до Другої світової війни. Проблеми формування грошових систем, що базуються на золотому стандарті. Інфляційні хвилі. Становлення фінансово-кредитних інститутів. Державна монетарна політика. Особливості функціонування грошово-кредитної системи Росії та України в період золотого монометалізму.

Особливості організації грошового обігу та кредитних операцій в соціалістичний період. Націоналізація чи одержавлення грошових систем. Післявоєнні грошові реформи в країнах Східної Європи та СРСР. Планування грошового обігу. Націоналізація фінансово-кредитних інститутів та створення соціалістичної кредитної системи. Криза адміністративної системи регулювання грошово-кредитних відносин в соціалістичних країнах.

Формування ринкової системи та проблеми регулювання грошово-кредитних відносин в країнах з перехідною економікою. Альтернативні варіанти формування грошово-кредитних відносин. Проблеми подолання інфляції та підтримки стабільного курсу національних валют. Формування нової банківської системи та фінансово-кредитних інститутів. Структура та особливості розвитку грошово-кредитної системи Росії на сучасному етапі. Перспективи розвитку грошово-кредитних систем країн з перехідною економікою.

Проблеми формування незалежної грошово-кредитної системи України. Наслідки розвалу СРСР для грошово-фінансової сфери. Створення власної грошової системи. Грошові реформи. Введення в обіг гривні. Інфляційні процеси та шляхи їх подолання. Монетарна політика на сучасному етапі. Структура та особливості кредитної системи України. Національний банк України, його цілі, завдання, функції, структура та правові основи функціонування. Проблеми організації та розвитку комерційних банків та небанківських фінансово-кредитних установ. Найбільші комерційні банки України (Промінвестбанк, Укрсоцбанк, ПУМБ, Приватбанк, тощо). Особливості функціонування спеціальних фінансово-кредитних установ (інвестиційні компанії та фонди, пенсійні фонди, страхові компанії, кооперативні фінансові інститути, тощо). Проблеми контролю та нагляду за банківсько-фінансовою сферою.

Історія та сучасність розвитку ГКС Китаю. Специфічні риси сучасної китайської ГКС: "Одна країна – дві системи".

*Базова література:* [5: стор. 71-98]

# **ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

## **ЗАНЯТТЯ 1.**

### **Тема 1. ВСТУП ДО КУРСУ "ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН". ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ**

#### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Сутність та основні риси грошово-кредитних систем.
- Основні елементи грошового обігу та їх характеристика.
- Основні типи грошових систем та їх характеристика.
- Структура кредитної системи та характеристика її компонентів.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

#### **Питання для дискусії та обговорення:**

- Назвіть основні теорії кредиту, чим вони відрізняються?
- Які основні положення монетаризму ви можете назвати?
- Що таке повноцінні та неповноцінні гроші?
- Чому в період існування металічних грошових систем було можливим існування неповноцінних грошей?
- Які причини появи паперових грошей ви можете назвати?

*Проблеми для самостійного вивчення:* [1-4].

*Теми до реферативних виступів:* [1-3].

*Рекомендована література:* [8, 10, 13, 15, 17, 20, 23, 25, 29, 30, 32, 34, 35, 38, 39, 44-54, 82].

*Базова література:* [5: стор. 4-24; 55-70]

## **ЗАНЯТТЯ 2.**

### **Тема 2. ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНИХ СИСТЕМ**

#### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Сутність та основні елементи міжнародної валютної системи.
- Система золотомонетного та золотозлиткового стандарту, їх характеристика.
- Особливості функціонування Бреттон-Вудської валютної системи.
- Ямайська валютна система: причини створення та основні характеристики.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

#### **Питання для дискусії та обговорення:**

- Чи можливо повернення до системи золотого стандарту?
- В чому причини демонетизації золота?
- Чим відрізняється золотомонетний стандарт від золотозлиткового та золотодевізного?
- Які основні недоліки системи плаваючих валютних курсів можете назвати?

*Проблеми для самостійного вивчення:* [27-29].

*Теми до реферативних виступів:* [32-34].

*Рекомендована література:* [8, 13, 17, 18, 20, 23, 24, 44, 50-52, 82].

*Базова література:* [5: стор. 20-24; 71-82]

### **ЗАНЯТТЯ 3**

#### **Тема 3. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВАЛЮТНОГО СОЮЗУ (ЄВС)**

##### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Еволюція створення Європейської валютної системи.
- Загальна характеристика Європейської валютної системи.
- Маастрихтські домовленості щодо формування Європейського валютного союзу.
- Основні етапи формування Європейського валютного союзу.
- Характеристика Європейської системи центральних банків, перші результати та перспективи її розвитку.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

##### **Питання для дискусії та обговорення:**

- В чому основні проблеми формування Європейського валютного союзу?
- Хто та чому грає основну роль в Європейському центральному банку?
- Які, на ваш погляд, будуть наслідки від введення євро в грошовий обіг?
- Чи можлива участь України в ЄВС та чому?

*Проблеми для самостійного вивчення:* [10, 26].

*Теми до реферативних виступів:* [15, 18].

*Рекомендована література:* [8, 17, 20, 23, 24, 29, 35, 38, 39, 44-37, 65-67, 82].

*Базова література:* [5: стор. 25-30; 36-46; 99-128; 149-173]

### **ЗАНЯТТЯ 4**

#### **Тема 4. ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ**

##### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Основні етапи розвитку грошової системи Великої Британії та їх характеристика
- Особливості грошового обігу в Великій Британії в сучасних умовах.
- Кредитна система Великої Британії, її структура та особливості.
- Характеристика банківської системи Англії.
- Небанківські фінансові установи та особливості їх діяльності.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

##### **Питання для дискусії та обговорення:**

- Які найбільші банки Англії ви можете назвати?
- В чому полягає особливість діяльності акцептних домів?
- Чим відрізняється золотомонетний стандарт від золотозлиткового?
- Які основні функції комітету з монетарної політики ви можете назвати?

*Проблеми для самостійного вивчення:* [5,6].

*Теми до реферативних виступів:* [4-6].

*Рекомендована література:* [8, 16, 17, 19-21, 26, 31, 33, 37, 44, 51, 52, 55-57, 82].

*Базова література:* [5: стор. 25-30; 99-128]

## **ЗАНЯТТЯ 5.**

### **Тема 5. ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ФРАНЦІЇ**

#### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Етапи розвитку грошової системи Франції та їх загальна характеристика.
- Сучасна структура та особливості грошової системи Франції.
- Особливості формування кредитної системи Франції.
- Банк Франції, історія створення, структура та особливості функціонування на сучасному етапі.
- Особливості діяльності комерційних банків та інших фінансово-кредитних інститутів у Франції.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

#### **Питання для дискусії та обговорення:**

- Чому значну роль в кредитній системі Франції грають державні та напівдержавні кредитно-фінансові організації?
- Чому Франція в 1928 році повернулась до золотого стандарту?
- Що включають до себе показники M2 та M3, якому з них приділяє більшу увагу Банк Франції на сьогоднішньому етапі?
- Чи вірне твердження, що кінцева ціль монетарної політики - стабільність цін? Обґрунтуйте відповідь.
- Чи вірне твердження, що політика процентних ставок здійснюється через інтервенції на грошовому ринку?

*Проблеми для самостійного вивчення:* [11, 12].

*Теми до реферативних виступів:* [11-14].

*Рекомендована література:* [14, 17, 20, 22, 23, 31, 32, 35-37, 39, 44, 51, 52, 58-60, 82].

*Базова література:* [5: стор. 42-46; 161-173]

## **ЗАНЯТТЯ 6.**

### **Тема 6. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА НІМЕЧЧИНИ**

#### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Особливості та еволюція грошового обігу Німеччини.
- Особливості функціонування кредитної системи Німеччини.
- Дойче Бундесбанк, його функції, завдання, структура.
- Комерційні банки та спеціальні фінансово-кредитні інститути Німеччини.
- Участь Німеччини в Європейському валютному союзі
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

#### **Питання для дискусії та обговорення:**

- В чому відміна між організацією банківської системи в Німеччині та США?
- Скільки головних (основних) офісів має Бундесбанк, чому?
- Гроші якого номіналу знаходяться сьогодні в обігу в Німеччині?
- Які позитивні наслідки проведення грошової реформи 1948 року в Німеччині ви можете назвати?

*Проблеми для самостійного вивчення:* [13-15].  
*Теми до реферативних виступів:* [16, 17].  
*Рекомендована література:* [13, 17, 20, 23, 29, 31, 32, 35, 37-39, 44, 51, 52, 61-64, 82].  
*Базова література:* [5: стор. 36-41; 161-173]

## **Тести для самоконтролю до Модулю 1, 2**

**1. Золотий стандарт раніш за всі країни вперше було встановлено:**

- А) в США
- Б) в Англії
- В) в Росії
- Г) в Німеччині

**2. Золотий стандарт вперше було встановлено у формі:**

- А) золотодевізного стандарту
- Б) золотомонетного стандарту
- В) золотозливкового стандарту
- Г) золотодоларового стандарту

**3. Бреттон-Вудська система існувала:**

- А) Кінець XIX-початок XX ст.
- Б) У період між Першою та Другою світовими війнами
- В) 1945-1976 рр.
- Г) З 1978 року до сьогодні

**4. Приватна тезаврація - це:**

- А) купівля та продаж золота приватним особам
- Б) накопичення золота як скарбу приватними особами;
- В) укладання строкових контрактів на золото приватними особами
- Г) участь приватних осіб у золотих аукціонах

**5. Тройська унція - це:**

- А) 10 г
- Б) 28,5 г
- В) 100 г
- Г) 31.1 г

**6. Емісійні банки у Франції та Англії є державними з періоду:**

- А) Першої світової війни
- Б) були створені як державні
- В) були націоналізовані після Другої світової війни
- Г) з 20-х років XX ст.

**7. Сучасні грошово-кредитні системи діють в рамках:**

- а) Золотодевізного стандарту
- б) Золотозливкового стандарту
- в) Бреттон-Вудської системи
- г) Ямайської валютної системи

**8. Ямайська валютна система формально затверджувала:**

- А) Стандарт СДР
- Б) 35 дол. США за унцію золота
- В) Стандарт ЕКЮ
- Г) Перехід європейських країн на євро

**9. Вкажіть грошову систему, при якій роль загального еквіваленту закріплюється за одним дорогоцінним металом:**

- А) монометалізм
- Б) біметалізм
- В) поліметалізм
- Г) лігатура

**10. Як називається валютний курс, що змінюється залежно від попиту і пропозицій на ринку?**

- А) фіксований
- Б) номінальний
- В) плаваючий
- Г) валютний коридор

**11. Система паралельної валюти - це співвідношення між золотими і срібними монетами, яке встановлюється:**

- А) державою в законодавчому порядку
- Б) стихійно на ринковій основі
- В) міжнародними валютними організаціями
- Г) спекулятивно

**12. Золотодевізний стандарт передбачає обмін:**

- А) грошових знаків (банкнот) на золото
- Б) національних грошових одиниць на іноземну валюту, обмінну на золото
- В) банкнот на стандартні золоті зливки
- Г) банкнот на золоті монети

**13. На зміну Бреттон-Вудській валютній системі прийшла:**

- А) Ямайська валютна система
- Б) Генуезька валютна система
- В) Паризька валютна система
- Г) Європейський валютний та економічний союз

**14. Міжнародний валютний фонд (МВФ) створений на:**

- А) Бреттон-Вудській конференції
- Б) Генуезькій конференції
- В) Паризькій конференції
- Г) Кінгстонській конференції

**15. Закон Коперніка-Грешема - це:**

- А) правовий акт, що визначав порядок обігу срібних монет
- Б) правовий акт, що визначав порядок обігу золотих і срібних монет
- В) економічний закон, що пояснював причини кризи монометалізму
- Г) економічний закон, що пояснював причини кризи біметалізму

**16. Банківські інституції у сучасному розумінні цього терміну з'явилися в**

- А) Англії
- Б) Німеччині
- В) Італії
- Г) Швейцарії

**17. У сучасних грошово-кредитних системах:**

- А) національна валюта обов'язково гарантується золотом
- Б) національна валюта не гарантується нічим
- В) національна валюта може гарантуватися золотом
- Г) національна валюта обов'язково гарантується сріблом



**18. До основних інструментів монетарного регулювання не відносять:**

- А) операції на відкритому ринку
- Б) норму резервування
- В) облікову ставку Центрального Банку
- Г) фіскальне законодавство

**19. До системи монометалізму не відносять**

- А) кульгаючу валюту
- Б) золотозливковий стандарт
- В) золотодевізний стандарт
- Г) золотомонетний стандарт

**20. Центральні Банки будь-якої країни:**

- А) завжди належать до державної форми власності
- Б) завжди є незалежними від урядів
- В) можуть бути акціонерними товариствами
- Г) є інституціями, заснованими державою

**ЗАНЯТТЯ 7.**

**Тема 7. ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ  
СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ**

**Питання для вивчення на семінарі:**

- Особливості функціонування грошово-кредитної системи США до створення федеральних резервних банків.
- Закон про національні банки та його вплив на розвиток грошово-кредитної системи.
- Федеральна Резервна Система історія створення та особливості діяльності на сучасному етапі.
- Розвиток мережі комерційних банків в США та масштаби їх діяльності.
- Основні типи та характеристики спеціальних фінансово-кредитних установ.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

**Питання для дискусії та обговорення:**

- Що входить у функції Консультативної Ради ФРС?
- Хто є власником ФРС та за рахунок чого ФРС отримує дохід?
- Чим відрізняються взаємні фонди (mutual funds) від закритих (closed-end funds) та інвестиційних юніт-трастів (unit trust funds)?
- Як ви вважаєте, чи можливо створення повністю віртуальних банків? Чому?
- Які позитивні та негативні риси сучасної грошово-кредитної політики США ви можете назвати?

*Проблеми для самостійного вивчення: [7-9].*

*Теми до реферативних виступів: [7-10].*

*Рекомендована література: [8, 13, 17, 20, 23, 29, 31, 35, 37-41, 44, 51, 51, 68-73, 82].*

*Базова література: [5: стор. 31-35; 129-148]*

## **ЗАНЯТТЯ 8.**

### **Тема 8. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ЯПОНІЇ**

#### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Формування грошово-кредитної системи Японії та особливості її розвитку до Другої світової війни.
- Особливості функціонування грошової системи Японії в післявоєнний період.
- Сучасна структура кредитної системи Японії, її особливості.
- Банк Японії, його цілі, завдання, функції, структура.
- Комерційні банки та спеціальні фінансово-кредитні інститути Японії.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

#### **Питання для дискусії та обговорення:**

- Чому, на вашу думку, йена не стала основною резервною валютою в післявоєнний період?
- Чому іноземні банки в Японії не отримали широкого розвитку?
- Які кредитні інститути набули широкого поширення в Японії, чому?
- Як ви вважаєте, чи є ефективною в сучасних умовах політика низьких процентних ставок Банку Японії?

*Проблеми для самостійного вивчення: [16-18].*

*Теми до реферативних виступів: [19-22].*

*Рекомендована література: [8, 13, 17, 20, 29, 39, 42, 43, 44, 51, 52, 74-76, 82].*

*Базова література: [5: стор. 47-54; 174-191]*

## **ЗАНЯТТЯ 9**

### **Тема 9. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ**

#### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Грошово-кредитні системи країн, що розвиваються, в епоху колоніалізму.
- Валютні зони та їх еволюція.
- Проблеми створення грошово-кредитних систем в країнах, що розвиваються, після отримання ними незалежності.
- Особливості функціонування грошово-кредитних систем країн, що розвиваються, в сучасних умовах.
- Міжнародні фінансові кризи та їх вплив на економіку країн, що розвиваються.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

#### **Питання для дискусії та обговорення:**

- Чому після отримання незалежності багато колоніальних країн прив'язали свою валюту до долара США, чим ви можете це пояснити?
- Чому досі існують валютні зони?
- В чому полягає відмінність між зоною франка та стерлінговою зоною?
- Які нові форми фінансового неокolonіалізму ви можете назвати?

*Проблеми для самостійного вивчення:* [19, 27].

*Теми до реферативних виступів:* [23, 24].

*Рекомендована література:* [8, 13, 17, 20, 29, 30, 35, 44, 51, 52, 82].

*Базова література:* [5: стор. 71-98]

## **ЗАНЯТТЯ 10.**

### **ТЕМА 10. ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ КРАЇН З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ**

#### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Особливості грошово-кредитних відносин в країнах Східної Європи та СРСР Другої світової війни.
- Особливості організації грошового обігу та кредитних операцій в соціалістичний період.
- Формування ринкової системи та проблеми регулювання грошово-кредитних відносин в країнах з перехідною економікою в постсоціалістичний період.
- Структура та особливості розвитку грошово-кредитної системи Росії на сучасному етапі.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

#### **Питання для дискусії та обговорення:**

- Які негативні та позитивні риси соціалістичної кредитної системи ви можете визначити?
- Якими методами здійснюється грошово-кредитна політика в країнах з перехідною економікою на сучасному етапі?
- Які перспективи розвитку грошово-кредитних систем у країнах з перехідною економікою?
- Чи можливо формування валютного союзу в межах колишнього СРСР? Обґрунтуйте відповідь.
- Чи є ефективною політика встановлення валютного коридору?

*Проблеми для самостійного вивчення:* [20-25].

*Теми до реферативних виступів:* [25-30].

*Рекомендована література:* [5, 6, 8, 9, 13, 17, 20, 23, 29, 37, 38, 40, 44-54, 77-82].

*Базова література:* [5: стор. 71-98]

### **ТЕМА 11. ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ КРАЇН З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ**

#### **Питання для вивчення на семінарі:**

- Основні етапи еволюції грошово-кредитної системи України.
- Особливості грошового обігу та монетарної політики України на сучасному етапі.
- Національний банк України, його цілі, завдання, функції, структура.
- Проблеми створення та функціонування комерційних банків та спеціальних кредитно-фінансових інститутів в Україні.
- Презентації та розгляд ситуаційних вправ.

### **Питання для дискусії та обговорення:**

- В чому полягала необхідність грошової реформи 1996 року і які були її наслідки?
- Чи є ефективною сучасна грошово-кредитна політика України? Обґрунтуйте відповідь.
- Чи можливо приєднання України до валютного союзу Росія-Білорусія, чому?
- Чи може вплинути вступ деяких країн Східної Європи в Європейський союз на функціонування грошово-кредитної системи України? Поясніть відповідь.

*Проблеми для самостійного вивчення:* [30-32].

*Теми до реферативних виступів:* [35-37].

*Рекомендована література:* [1-4, 11, 12, 27, 28, 47-47, 53, 54, 80-82].

*Базова література:* [5: стор. 20-25, 71-98]

### **Тести для самоконтролю до Модулю 3, 4**

#### **1. Укладання двосторонніх угод між європейськими державами в 1947-1950 рр. мало на меті:**

- А) Забезпечити наднаціональне регулювання банківської діяльності в країнах Європи
- Б) Взаємне регулювання платіжних балансів
- В) Запровадження єдиної валюти
- Г) скасування золотодоларового стандарту

#### **2. Останнім етапом формування єдиної грошово-кредитної системи об'єднаної Європи стало утворення:**

- А) Європейської валютної системи
- Б) Європейський платіжний союз
- В) Європейський валютний союз
- Г) Європейський економічний та валютний союз

#### **3. Основною ознакою Європейської валютної системи є:**

- А) Укладання двосторонніх клірингових угод між країнами-учасниками
- Б) Запровадження ЕКЮ як розрахункової одиниці
- В) Створення Європейської системи центральних банків
- Г) Система фіксації золотого вмісту національних грошових одиниць

#### **4. План Вернера не включав до свого складу такі елементи:**

- А) Поступове об'єднання національних Центральних банків
- Б) Перспективна заміна національних валют спільною грошовою одиницею
- В) Запровадження золотого стандарту для національних валют країн-учасниць
- Г) Скасування золотого вмісту національних валют

#### **5. Європейська "валютна змія"**

- А) Це реакція європейських країн на запровадження золотодоларового стандарту
- Б) Це природний та органічний етап розвитку грошово-кредитної системи об'єднаної Європи
- В) Це елемент "плану Вернера"
- Г) Це спосіб стабілізації курсів європейських національних валют

**6. З точки зору національних інтересів європейських країн-учасниць, "валютна змія" була**

- А) Інструментом забезпечення національних інтересів
- Б) Інструментом досягнення монетарної стабілізації
- В) Інструментом забезпечення загальноєвропейських інтересів
- Г) Формою монетарної інтеграції

**7. Вірно, що "валютна змія"**

- А) Була обов'язкова для застосування в усіх європейських країнах
- Б) Вимагала компромісів при балансуванні монетарних інтересів країн-учасниць та Європейського Співтовариства

В) Була замінена єдиною грошовою одиницею ЄВРО

Г) Була заснована 1968 року

**8. Європейська "валютна змія" існувала в умовах**

- А) Плаваючих валютних курсів
- Б) Фіксованих валютних курсів
- В) Золотодоларового стандарту
- Г) Кульгаючої валюти

**9. Після підписання Маастрихтських угод виникла**

- А) Європейська валютна система
- Б) Європейський платіжний союз
- В) Європейська валюта ЄВРО
- Г) Європейський економічний та валютний союз

**10. Основною ознакою ЕКЮ виступало:**

- А) Вільне визначення її курсу
- Б) Визначення її курсу за принципом "кошика валют"
- В) Фіксована величина курсу
- Г) золотий вміст ЕКЮ

**11. Неправда, що ЕКЮ**

- А) Існувала у вигляді безготівкових записів на рахунках країн-учасниць
- Б) Існувала у вигляді готівкових коштів
- В) Була міжнародним платіжним засобом
- Г) Існувала паралельно з національними валютами

**12. Невірно, що Європейська система центральних банків**

- А) Визначає та здійснює грошово-кредитну політику Європейського Союзу
- Б) Зберігає офіційні валютні резерви країн-учасниць
- В) Повністю замінює Центральні банки країн-учасниць
- Г) Забезпечує функціонування платіжної системи Європейського Союзу

**13. В кошику ЕКЮ найбільшу питому вагу займала така валюта:**

- А) Французький франк
- Б) Британський фунт
- В) Нідерландський гульден
- Г) Німецька марка

**14. Європейську систему центральних банків було запроваджено**

- А) Внаслідок підписання Римських угод
- Б) Для підтримки "валютної змії"
- В) Внаслідок підписання Маастрихтських угод
- Г) Для підтримки ЕКЮ

**15. Європейський валютний інститут**

- А) Є попередником Європейського центрального банку

- Б) Є спеціалізованою інституцією, що забезпечує валютну стабільність ЄВРО
- В) Є науково-дослідною установою Європейського Союзу
- Г) Існував паралельно з ЄЦБ

**16. Курс ЄВРО нині визначається**

- А) Як кошик національних валют європейських країн
- Б) Ринковим шляхом як співвідношення попиту та пропозиції на ЄВРО
- В) Методом фіксованого курсу
- Г) За золотим вмістом

**17. Готівкове ЄВРО з'явилося в обігу**

- А) 1 січня 2001 року
- Б) 1 січня 2002 року
- В) 1 січня 1999 року
- Г) 1 січня 2000 року

**18. До зони ЄВРО не входять**

- А) Німеччина
- Б) Великобританія
- В) Франція
- Г) Монако

**19. Закон Р. Піля**

- А) Регламентував порядок грошового обігу срібних монет
- Б) Встановлював розмір фідучіарної емісії
- В) Визначав основи банківського законодавства
- Г) Розділяв монетарну та фіскальну сфери Британії

**20. Сучасний Банк Англії**

- А) Юридично повністю залежить від політики уряду
- Б) Здійснює самостійну грошово-кредитну політику і юридично є незалежною інституцією
- В) Частково залежить від уряду
- Г) Входить до складу ЄСЦБ

**21. Банк Англії здійснює операції на відкритому ринку**

- А) Самостійно
- Б) За посередництвом облікових домів
- В) За посередництвом банків Співдружності
- Г) За посередництвом заморських банків

**22. Грошово-кредитну політику М. Тстчср можна охарактеризувати як**

- А) Кейнсіанську
- Б) Монетаристську
- В) Соціально-орієнтовану ринкову
- Г) Соціал-демократичну

## ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів за будь-якою темою полягає в:

- опрацюванні лекційного матеріалу;
- конспектуванні навчальної літератури;
- зборі та обробці статистичного і фактологічного матеріалу, що безпосередньо пов'язаний з проблемами, які розглядаються в тій чи іншій темі, в тому числі тих, що залишилися за межами лекції;
- підготовці до участі в дискусіях та обговореннях, що передбачаються на семінарських заняттях;
- виконанні практичних завдань, зокрема обговоренні ситуаційних вправ, підготовці рефератів та участі в навчальних ділових іграх.

### Проблеми для самостійного вивчення

1. Теорія інфляційної спіралі.
2. Сучасні теорії грошово-кредитного регулювання.
3. Причини розвалу біметалічної грошової системи.
4. Основні обмеження на проведення комерційними банками окремих видів фінансових операцій.
5. Акт про Банк Англії 1998 р., його загальна характеристика.
6. Масштаби діяльності небанківських фінансових установ в Англії.
7. Діяльність інвестиційних компаній в США та їх різновидності.
8. Хедж-фонди, сутність та особливості діяльності в США.
9. Функції та діяльність Федерального комітету по операціях на відкритому ринку.
10. Проблеми управління безготівковими платежами та нагляду за системою платежів в ЄС.
11. Основні методи грошово-кредитного регулювання економіки Франції з боку Банку Франції.
12. Проблеми функціонування вузькоспеціалізованих кредитних установ у Франції.
13. Особливості функціонування ощадних банків Німеччини.
14. Кооперативні банки Німеччини, особливості їх діяльності.
15. Масштаби діяльності іноземних банків в Німеччині.
16. Причини наслідки фінансової кризи у другій половині 90-х років в Японії.
17. Характеристика та особливості діяльності поштово-ощадних кас в Японії.
18. Причини створення спеціальних державних фінансово-кредитних корпорацій та особливості їх функціонування в Японії.
19. Особливості функціонування сучасної системи грошово-кредитних відносин в нових індустріальних країнах Азії.
20. Труднощі формування та здійснення монетарної політики в країнах Східної Європи.
21. Порівняльний аналіз грошових реформ в країнах Східної Європи в післявоєнний період.
22. Шляхи подолання інфляції в країнах з перехідною економікою та проблеми стабілізації курсу національних валют.
23. Введення в обіг золотого червінця та особливості функціонування грошово-кредитної системи Росії в цей період.

24. Лібералізація цін та проблеми конвертованості російського рубля на початку 1990-х років.
25. Проблеми державного регулювання банківсько-фінансової сфери в Росії.
26. Проблеми взаємодії Європейського центрального банку та національних банків країн-учасниць ЄВС.
27. Напрямки реформування міжнародної валютної системи.
28. Проблеми міждержавного регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин.
29. Валютні обмеження та їх вплив на розвиток грошових систем.
30. Основні засади грошово-кредитної політики України на 2001 рік.
31. Шляхи забезпечення стабільності національної валюти України.
32. Реформування банківської сфери України.



## ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Особливості формування комерційних банків та їх основні типи.
2. Транснаціональні банки як важливий елемент грошово-кредитних систем зарубіжних країн.
3. Концентрація та централізація банківського капіталу та створення банківських монополій.
4. Система нагляду за кредитно-фінансовими установами Англії та проблеми її вдосконалення.
5. Монетарна політика Банку Англії на сучасному етапі.
6. Історія формування кредитної системи Великої Британії.
7. Взаємні фонди: сутність, типи та особливості функціонування на сучасному етапі розвитку економіки США.
8. Ринок страхових послуг в США, його характеристика та особливості розвитку.
9. Особливості монетарної політики на сучасному етапі розвитку економіки США.
10. Кредитні картки як важливий елемент грошово-кредитної системи США.
11. Особливості регулювання та нагляду за банківською системою та інвестиційними фірмами у Франції.
12. Особливості реформи банківсько-кредитної сфери у Франції в 90-х роках.
13. Особливості діяльності страхових компанії та пенсійних фондів у Франції.
14. Найбільші французькі банки, їх загальна характеристика та особливості діяльності.
15. Особливості участі Франції в ЄВБ.
16. Характеристика німецьких кредитних інститутів з особливими завданнями.
17. Особливості грошової системи Німеччини в період Другої світової війни.
18. Особливості участі Німеччини в системі Європейських центральних банків.
19. Основні типи промислово-фінансових груп в Японії та їх загальна характеристика.
20. Масштаби та особливості діяльності міських банків (city banks) в Японії.
21. Основні характеристики фінансової кризи 1997 року в Японії та труднощі її подолання.
22. Основні напрями лібералізації кредитно-фінансової сфери в Японії.
23. Особливості організації грошово-кредитних відносин в колоніальний період в країнах, що розвиваються.
24. Наслідки діяльності іноземних банків в країнах, що розвиваються.
25. Відмінні риси соціалістичних грошово-кредитних систем, їх плюси та мінуси.
26. Проблеми формування грошово-кредитних систем в країнах з перехідною економікою на сучасному етапі їх розвитку.
27. Напрямки реформування грошово-кредитної системи в Росії.
28. Особливості грошової реформи 1991 року в Росії та її наслідки.
29. Особливості функціонування кредитної системи в дореволюційний період в Росії.

30. Монетарна політика Росії в сучасних умовах.
31. Сучасні концепції побудови міжнародних валютно-фінансових відносин.
32. Особливості функціонування ринку золота в сучасних умовах.
33. Інструменти міжнародного валютного ринку.
34. Характеристика ринку євродоларів.
35. Правові основи функціонування грошово-кредитної системи України.
36. Проблеми розвитку спеціальних фінансово-кредитних установ в Україні.
37. Система нагляду та контролю за грошово-кредитною сферою в Україні.

## ДЕМОНСТРАЦІЙНІ КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕСТУВАННЯ

**1. В якому році заснований Національний банк України,**

- а) 1900,
- б) 1990,
- в) 1991,
- г) 1999,

д) ваша відповідь \_\_\_\_\_

**2. Найбільша кількість комерційних банків на початку ХХІ ст. припала на:**

- а) США,
- б) Росію,
- в) Україну,
- г) Японію

**3. Пізніше всіх до золотого монометалізму перейшла:**

- а) Велика Британія,
- б) Японія,
- в) Росія,
- г) США

**4. Грошову емісію в сучасних умовах здійснюють:**

- а) комерційні банки,
- б) національні банки,
- в) транснаціональні банки,
- г) спеціальні фінансово-кредитні установи

**5. До функції грошей відносяться:**

- а) засіб платежу,
- б) засіб обігу,
- в) засіб інфляції,
- г) масштаб цін

**6. До спеціальних банківських установ на відносяться:**

- а) інвестиційні банки,
- б) іпотечні банки,
- в) комерційні банки,
- г) банки зовнішньої торгівлі

**7. Неповноцінні гроші це:**

- а) гроші, які не мають ціну,
- б) гроші, які не використовуються як засіб платежу та розрахунків,
- в) гроші, які використовуються лише як засіб накопичення,
- г) гроші, платіжна спроможність яких перевищує вартість металу, що є в них.

**8. Дайте визначення комерційному банку.**

---

---

**9. Назвати основні функції грошей (не менш 4).**

- 1. \_\_\_\_\_
- 2. \_\_\_\_\_
- 3. \_\_\_\_\_
- 4. \_\_\_\_\_
- 5. \_\_\_\_\_

**10. Визначити особливості грошово-кредитної системи країн з перехідною економікою (не менш 5)**

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_
3. \_\_\_\_\_
4. \_\_\_\_\_
5. \_\_\_\_\_
6. \_\_\_\_\_

## ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Грошово-кредитні системи: сутність та закономірності еволюції.
2. Загальна характеристика металевих грошових систем.
3. Поява та особливості функціонування паперових грошових систем.
4. Основні елементи грошового обігу та їх характеристика.
5. Основні компоненти та функції кредитної системи.
6. Основні інструменти грошово-кредитної політики та їх характеристика.
7. Поняття та основні елементи міжнародних валютних систем.
8. Особливості функціонування міжнародних валютно-фінансових відносин в період існування золотого стандарту.
9. Характеристика Бреттон-Вудської валютної системи.
10. Основні риси Ямайської валютної системи.
11. Еволюція створення та формування Європейського валютного союзу.
12. Цілі, функції та структура Європейської системи центральних банків.
13. Основні етапи розвитку грошової системи Великої Британії.
14. Кредитна система Великої Британії, її структура та особливості.
15. Загальна характеристика банківської системи Великої Британії.
16. Особливості діяльності великих комерційних банків у Великій Британії.
17. Небанківські фінансові установи та особливості їх діяльності у Великій Британії.
18. Основні етапи розвитку грошової системи Франції, їх характеристика.
19. Основні учасники та особливості кредитної системи Франції.
20. Особливості діяльності комерційних банків у Франції.
21. Загальна характеристика діяльності спеціальних фінансово-кредитних установ у Франції.
22. Особливості розвитку грошово-кредитної системи Німеччини до Другої світової війни.
23. Грошово-фінансове положення Німеччини після Другої світової війни.
24. Особливості сучасної кредитної системи Німеччини.
25. Розвиток мережі комерційних банків та спеціальних фінансово-кредитних інститутів у Німеччині.
26. Особливості розвитку грошово-кредитної системи США до створення федеральних резервних банків.
27. Етапи становлення грошово-кредитної системи США, їх стисла характеристика.
28. Федеральна Резервна Система на сучасному етапі, її цілі, завдання, функції, структура.
29. Розвиток мережі комерційних банків в США.
30. Спеціальні кредитно-фінансові інститути США, їх загальна характеристика.
31. Формування грошово-кредитної системи Японії та особливості її розвитку до Другої світової війни.
32. Особливості функціонування грошової системи Японії після Другої світової війни.
33. Особливості сучасної структури кредитної системи Японії.
34. Роль та місце комерційних банків в кредитній системі Японії.
35. Реформування банківської та фінансової системи Японії на сучасному етапі розвитку.

36. Спеціальні фінансово-кредитні інститути Японії, їх класифікація та особливості функціонування.
37. Структура та особливості грошово-кредитних систем країн, що розвиваються, в епоху колоніалізму.
38. Валютні зони, їх основні учасники та характеристика.
39. Проблеми створення незалежних грошово-кредитних систем після розвалу колоніальної системи в країнах третього світу.
40. Еволюція розвитку грошово-кредитних систем в країнах з перехідною економікою.
41. Особливості організації грошового обігу та кредитних операцій в країнах Східної Європи та СРСР в соціалістичний період.
42. Формування ринкової системи та проблеми регулювання грошово-кредитних відносин в країнах з перехідною економікою.
43. Структура та особливості розвитку грошово-кредитної системи Росії на сучасному етапі.
44. Особливості формування незалежної грошово-кредитної системи України після проголошення незалежності в 1991 р.
45. Основні засади грошово-кредитної політики України на сучасному етапі.
46. Структура сучасної кредитної системи України та напрямки її реформування.
47. Національний банк України, його цілі, завдання, функції, структура.
48. Створення спеціальних кредитно-фінансових інститутів в Україні, проблеми та особливості їх функціонування.

# РЕГЛАМЕНТ ВИКЛАДАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

## ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В перехідний період в Національній академії управління як і в інших навчальних закладах України паралельно існуватимуть дві системи оцінювання, а саме ECTS (Європейська система трансферу кредитів) та національна (4-х бальна). З цією метою в НАУ вводиться 100 – бальна шкала оцінювання знань, за допомогою якої здійснюється конвертація оцінок системи ECTS в національну, що представлено в таблиці 1.

*Таблиця 1.*

### ПОРЯДОК КОНВЕРТАЦІЇ ОЦІНОК

Оцінка за системою ECTS	Визначення	Оцінка за 100 – бальною шкалою	Оцінка за національною системою
A	Відмінно – відмінне виконання	85 -100	5 (відмінно)
B	Дуже добре – вище середнього рівня	76 - 84	4 (добре)
C	Добре – загалом хороша робота	61 - 75	4 (добре)
D	Задовільно - непогано	56 - 60	3 (задовільно)
E	Достатньо – виконання відповідає мінімальним критеріям	50-55	3 (задовільно)
FX	Незадовільно – необхідне повторне перескладання	30 - 49	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	Незадовільно – необхідно повторне вивчення дисципліни	0 - 23	2 (незадовільно ) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

### ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ КУРСУ ТА ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок, встановлений відповідним наказом ректора НАУ, передбачає можливість диференційованого підходу до формування 100 – бальної оцінки з окремих дисциплін, що об'єктивно обумовлено специфікою їх викладання. Весь програмний матеріал курсу поділяється на чотири модулі, які представлені в навчально-тематичному плані дисципліни. Викладання основних питань згідно тематичних модулів та опанування їх студентами денної форми навчання включають такі складові: 1) лекції; 2) семінарські заняття; 3) тести; 4) наукові есе; 5) групову творчу роботу.

Лекції та семінарські заняття проводяться за загальноакадемічними правилами в аудиторний час за розкладом. **Відвідування лекцій та семінарів є обов'язковим**, що контролюється викладачами та куратором курсу, які по завершенню семестру оцінюють дану складову максимально 10 балами. Якщо студент **з будь-яких обставин** мав пропуски, його оцінки розраховуються за простою пропорцією, виходячи із сумарної кількості лекцій та семінарських занять. Так, якщо під час семестру було 12 лекцій і 14 семінарів (разом 26), а студент відвідав 8 лекцій і 10 семінарів (разом 18), то його оцінка відвідування

складає 6,8 (26-10; 18 – x); результат за загальноарифметичними правилами округлюється до цілої цифри і дорівнює 7 балам.

Другою складовою комплексної оцінки студента є його **активність на семінарських заняттях**, під час яких впродовж семестру він може отримати максимально 30 балів. Результати роботи кожного студента (виступи, доповнення, коментарі, участь у дискусії, грамотно поставлені запитання тощо) визначаються викладачем на семінарах індивідуально. Тобто після будь-якого заняття кожен студент має в журналі оцінку від 0 до, наприклад, 15 балів за вдалий виступ. Орієнтовні показники активності (максимально): виступ – 15; доповнення – 5; коментар – 3; запитання – 1. Виходячи з конкретних обставин, ці показники можуть коригуватися викладачем.

Враховуючи обмежену кількість аудиторних семінарських занять, наявність певної заздалегідь визначеної кількості балів у студента за кожний модуль не є обов'язковим. Активність визначається тільки по завершенню семестра. Тобто теоретично студент може мати 0 за Модулі 1-3 і 40 балів за Модуль 4. Водночас, крім виступів, число яких об'єктивно лімітоване питаннями планів семінарських занять, за нормальної практики кожен може накопичувати бали за рахунок всіх інших форм активності на семінарах.

Третьою складовою семестрової комплексної оцінки є **тести**, які проводяться по завершенню вивчення Модулів 1-4, по кожному з яких студент може отримати максимально по 10 балів, тобто – 40 загалом. Тести проводяться у комп'ютерному класі за спеціально розробленою програмою. Час і аудиторія для тестування визначаються додатково. Технологія тестування передбачає наступне: 1) викладач заздалегідь готує 30-50 тестових завдань, що охоплюють програмний матеріал тем модулів. Під час тестування методом випадкової вибірки студент отримує 10 завдань, кожне з яких має 4 варіанти відповіді. Студент обирає, на його думку, вірну, для чого дається 1 хвилина на кожне питання. Загальний час на одне тестування – 11 хвилин (10 x 1) плюс 1 хвилина як резервна.

Після завершення тестування студент за комп'ютерною програмою безпосередньо на місці отримує оцінку, що відповідає кількості правильних відповідей, а саме: 7 вірних відповідей – 7 балів, 3 – 3 бали відповідно. **Повторне тестування не проводиться.** Якщо деякі студенти не були присутніми на плановому тестуванні з поважних обставин, вони мають можливість пройти тестування у додатково визначений час. Студенти, що не з'явилися на планове тестування без поважних причин, як і ті, що не були присутніми на додатковому, матимуть нульову оцінку.

Четвертий елемент загальної оцінки становлять результати, отримані за **наукові есе** з тематики Модулів 1 і 2, кожне з яких дає максимально 10 балів, тобто 20 балів (2 x 10) за три модулі.

Як форма самостійної роботи наукове есе є різновидом індивідуального творчого дослідження, в якому в стислому вигляді висвітлюється сутність проблеми або дається наукова порівняльна характеристика явищ, категорій, теорій тощо. Причому, **найважливішим у науковому есе є формулювання власної позиції, оцінки, шляхів вирішення проблеми тощо.**

Тексту есе передують простий план, що має здебільшого три пункти. В кінці есе подається список літературних джерел (10 найменувань орієнтовно), які були використані для написання роботи. Обсяг наукового есе становить 4,5 – 5,0 аркушів тексту на папері формату А4. В друкованому варіанті на одній сторінці тексту міститься до 30 рядків по 68-70 знаків кожному. Для цього зазвичай використовується шрифт Times New Roman розміру 14 та міжрядковий інтервал значен-



ням 1,5. Якщо текст написаний від руки власноруч, то обсяг роботи збільшується в 1,5 – 2,0 рази в залежності від індивідуальних особливостей написання.

Наукове есе подається викладачу через куратора курсу у заздалегідь визначений термін, але не пізніше п'ятниці другого тижня після проведення семінару з останньої теми модуля, тобто строк написання дорівнює не менш ніж двома тижнями. Якщо есе подане із запізненням, то за кожен день після встановленого строку з оцінки за роботу знімається один бал. Після 10 днів прострочки есе не приймаються. При подачі есе куратору останній проставляє дату на титульній сторінці і засвідчує її своїм підписом. Якщо студент не зміг вчасно підготувати есе з поважних обставин, це питання вирішується викладачем із кожним персонально.

Теми есе, що представлені в п.п.4.1.3. та 4.2.3, обираються студентами власноруч після першої лекції кожного з модулів. **В межах академічної групи теми не повинні дублюватися**, що регулюється старостою академічної групи.

Таким чином комплексна оцінка розраховується як сума вищезаданих складових, і її максимальна величина потенційно дорівнює 100 балам, а саме:

1. Відвідування - 10
  2. Активність на семінарах – 40
  3. Тести - 40
  4. Наукові есе – 10
- Разом: 100

## **ОСОБЛИВОСТІ РЕГЛАМЕНТУ ВИКЛАДАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Лекції для студентів-заочників проводиться за загальноакадемічними правилами відповідно до планів та графіків екзаменаційних сесій. Поряд із загальними вимогами щодо якості фахової підготовки студентів, однаковими для всіх форм навчання, специфіка викладання курсу для студентів-заочників обумовлює наступну організацію навчального процесу і кінцеву оцінку знань за складовими: 1) відвідування лекцій під час сесій – максимально 10 балів (конкретна величина розраховується за методикою, викладеною у пункті 3.2 для студентів денної форми навчання); 2) виконання контрольної роботи, що містить 2 питання, які студенти обирають самостійно в межах тем наукових есе для студентів очної форми навчання за принципом – одне питання з Модулю 1 і друге питання з Модулів 2-4. Обсяг кожного з питань, шрифт, знаки, рядки тощо регламентує вже згаданий п.3.2. плану. В межах потоку студентів теми по кожному модулю не дублюються. Кожне з питань має максимальну оцінку – 15 балів, тобто 30 – за обидва питання; контрольна робота має бути представлена не пізніше, як за тиждень до початку екзаменаційної сесії; 3) іспит як фінальний контроль, що складається письмово за графіком сесії. Екзаменаційний білет містить питання в межах програмного матеріалу тем курсу (див.п.п.4.1.1., 4.2.1.. 4.3.1. плану). Конкретні питання екзаменаційних білетів до студентів не доводяться. Відповідь на кожне з питань білету оцінюється максимально 15 балами. Таким чином, загальна кінцева оцінка формується як сума:

- 1) відвідування – 10
  - 2) контрольна робота – 30
  - 3) іспит – 60
- РАЗОМ: – 100

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### Базова література

1. Іванов В.М., Софіщенко І.Я. *Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Курс лекцій.* – К.: МАУП, 2001. – 228 с.: [http://chitalka.info/mz1\\_2/mz1\\_2index.htm](http://chitalka.info/mz1_2/mz1_2index.htm)
2. Кармін М.І. *Фінансова система України та сусідніх держав: Навч. посіб.* – К.: Знання, – 2007. – 589 с.
3. Лисенков Ю.М., Коротка Т.А. *Грошово-кредитні системи зарубіжних країн.* – К.: Зовнішня торгівля, 2005. – 118 с.: <http://books.efaculty.kiev.ua/grosh/1/>
4. Миргородська Л.О. *Фінансові системи зарубіжних країн: Навч. посіб.* – К.: ЦУЛ, 2008. – 320 с.
5. Шамова І. В. *Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Навч. посібник.* – К.: КНЕУ, 2001. – 179 с.: [http://www.vuzlib.net/gks\\_sh/\\_index.htm](http://www.vuzlib.net/gks_sh/_index.htm) або <http://enbv.narod.ru/text/Econom/shamova/index.html>

### Основна література

1. *Конституція України* – К.: ЮРІнком, 1996. – 79 с.
2. Закон України "Про Національний банк України" // *Відомості Верховної Ради*, 1999, N 29, ст.238.
3. Закон України "Про банки і банківську діяльність" // *Відомості Верховної Ради*, 2001, N 5-6, ст.30.
4. Основні засади грошово-кредитної політики України на 2001 рік. – К. 2001.
5. Банки України, СНГ, стран Балтии – 2000. Сфера услуг для банка и офиса. – К.: КОН, 2000.
6. Банковские реформы в странах Восточной Европы и России: Факты и анализ // Под общ. ред. С.Л.Тигипко – Днепр.: Пресском, 1995. – 132 с.
7. Антонов В.А. *Мировая валютная система и международные расчеты* – М.: ТЕИС ТОО, 2000. – 193 с.
8. Антонов Н.Г., Пессель М.А. *Денежное обращение, кредит и банки.* – М.: АО "Финстатинформ", 1991. – 269 с.
9. Артус М.М. *Гроші та кредит: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.* – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2004. – 162 с.
10. *Банковская система России. Настольная книга банкира. Лизинговые, факторинговые и форфейтинговые операции банков* – М.: ИКК ДеКа, 1995. – 112 с.
11. Блейк Д., Амант О. *Европейский бухгалтерский учет. Справочник* – М.: ФИЛИНЪ, 1997. – 400 с.
12. Войтко Е.В. *Валютные аспекты формирования Европейского союза.* – К.: НАУ, 1998. – 110 с.
13. Воробьев Ю.Н., Боровский В.Н., Узунов В.Н. *Центральный банк и денежно-кредитная политика: Учеб. пособ. для студ. экон. спец.* – Симферополь: Крымская академия природоохранного и курортного строительства, 2002. – 141 с.
14. Гальчинський А.С. *Теорія грошей.* – К.: Основи, 1996. – 413 с.
15. Гриньова В.М., Проскура О.Ю. *Гроші і кредит: Навч. посіб.* – Харків: ВД "ШЖЕК", 2003. – 207 с.

---

\* Позначена література (курсивом) знаходиться в бібліотеці НАУ

16. *Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях: Навчальний посібник* – Терноп.: Карт-бланш, 2000. – 225 с.
17. *Гроші, банки та кредит: у схемах та коментарях- Львів: Львівський банк. коледж НБУ, 1999. – 156 с.*
18. *Грошово- кредитна політика в Україні / За ред. В.І. Міщенко. – К.: Знання, 2000. – 305 с.*
19. *Грошово-кредитна політика в Україні – К.: Т-во "Знання", КОО, 2003. – 421 с.*
20. *Грошово-кредитна політика в Україні – К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. – 305 с.*
21. *Дахно І.І. Світова економіка: Навчальний посібник – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 264 с.*
22. *Деньги, кредит, банки – М.: Финансы и статистика, 1998. – 448 с.*
23. *Деньги, кредит, банки – Мн.: Меркование, 1994. – 270 с.*
24. *Долан Э.Дж., Кэмпбелл Колин Д, Кэмпбелл Розмари Дж. Деньги, банковское дело и денежно- кредитная политика – М.: Экономическая газета, 1994. – 496 с.*
25. *Долгов С.И. Новая европейская валюта – евро. – М.: Юрист, 1998. – 64 с.*
26. *Економіка зарубіжних країн – К.: Либідь, 1996. – 416 с.*
27. *Економіка зарубіжних країн – К.: ЦУЛ, 2003. – 352 с.*
28. *Єрмошенко М.М. та ін. Сучасні проблеми розвитку національної економіки і шляхи їх розв'язання. Колективна наукова монографія. – К.: ВНЗ "Національна академія управління", 2008. – 452 с.*
29. *Єрохін С.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.. Підручник/ 2 вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 518 с. (лист №14/18.2 – 1659 від 13.07.2004р).*
30. *Єрохін С.А., Белінська Я.В. Фінансово-економічні розвиток України в умовах глобалізації. Колективна наукова монографія. – К.: ВНЗ "Національна академія управління", 2008. – 212 с.*
31. *Єрохін С.А., Сахаров В.Є. Структура перебудови національних економік в умовах формування цілісності світового господарства. Наукова монографія. – К.: ВНЗ "Національна академія управління", 2008. – 2 с.*
32. *Золотов А.Ф. Международные валютно-кредитные отношения – К.: МАУП, 2001. – 112 с.*
33. *Котелкин С.В., Круглов А.В., Мишльченко Ю.В., Тумарова Т.Г. Основы международных валютно-финансовых и кредитных отношений: Учебн. для студ. экон. вузов. – М.: Инфра-М. 2000. – 432 с.*
34. *Купчук М.В. Грошово-кредитна політика та механізм її реалізації в Україні – К.: НАУ, 2004. – 140 с.*
35. *Матросов С.В. Европейский фондовый рынок – М.: Экзамен, 2002. – 256 с.*
36. *Международные валютно-кредитные и финансовые отношения – М.: Финансы и статистика, 1994. – 592 с.*
37. *Международные валютно-кредитные и финансовые отношения – М.: Финансы и статистика, 2000. – 608 с.*
38. *Международные валютно-кредитные отношения: Конспект лекций – М.: ПРИОР, 2001. – 144 с.*
39. *Миллер Р., Ван-Хуз Д. Современные деньги и банковское дело. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 856 с.*

40. *Мировая экономика. Экономика зарубежных стран* – М.: Флинта, 2000. – 480 с.
41. Міжнародні фінанси (за модульною системою навчання): Теоретично-практичний посібник / С.С.Доровська, В.П.Шило, С.Б.Ільїна та ін. – К.: Кондор, 2008. – 310 с.
42. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. / За ред.. Ю.Г.Козака, Н.С.Логвінової, В.В.Ковалевської. – Вид. 3-тє, перероб. і доп. – К.: ЦУЛ, 2007. – 640 с.
43. *Носкова И.Я. Международные валютно-кредитные отношения* – М.: Банки и биржи, 1995. – 208 с.
44. *Погорлецкий А.И. Экономика зарубежных стран: Учебник-СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2000. – 492 с.*
45. *Поляков В.П., Московина Л.А. Основы денежного обращения и кредита* – М.: ИНФРА-М, 1995. – 208 с.
46. *Поляков В.П., Московина Л.А. Структура и функции центральных банков: Зарубежный опыт* – М.: ИНФРА-М, 1996. – 192 с.
47. Пуховкіна М.Ф., Остапишин Т.П. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київ. нац. економічний ун-т. – К., 1999. – 71 с
48. Рісін В.В. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Національний банк України; Львів, банківський ін-т. – Львів, 2001. – 192 с
49. Россия и страны-члены Европейского Союза.2003.: Стат.сб., 2003. – 279 с.
50. *Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: Підручник* – К.: ЦУЛ, 2007. – 632 с.
51. *Румянцев А.П. Міжнародні фінансові відносини: Навч. посіб.* – К.: ЦУЛ, 2008. – 348 с.
52. *Світова економіка* – К.: Либідь, 2000. – 582 с.
53. *Смит В. Происхождение центральных банков* – М.: АКАЛИС, 1996. – 283 с.
54. *Становление рыночной экономики в странах Восточной Европы*- М.: РГГУ, 1994. – 544 с.
55. *Стельмах В.С., Єпіфанов А.О., Гребеник Н.І., Міщенко В.І. Грошово-кредитна політика в Україні.* – К.: Знання, 2000. – 306 с.
56. *Усоскин В.М. Современный коммерческий банк: управление и операции* – М.: Вазар-Ферро, 1994. – 320 с.
57. *Хойер В. Как делать бизнес в Европе* – М.: Прогресс, 1992. – 253 с.
58. *Чікіна К.В. Грошово-кредитна політика в Україні: стан і напрямки вдосконалення* – К.: НАУ, 2000. – 98 с.
59. *Сужиков В. Економіка зарубіжних країн: Навч.посібник* – К.: КНЕУ, 2005. – 308 с.
60. *Шемятенков В.Г. Евро: две стороны одной монеты.- М.: Экономика, 1998. – 346 с.*
61. *Шило В.П., Васькова В.Н.Організація міжнародних банківських операцій: Навч. посіб.* – К.: Вид. дім "Професіонал", 2008. – 2008. – 224 с.
62. *Шмырева А.И., Колесников В.И., Климов А.Ю. Международные валютно-кредитные отношения* – СПб.: Питер, 2001. – 272 с.

## Додаткова література

1. Адамик Б.П., *Національний банк і грошово-кредитна політика* – Терноп.: Карт-бланш, 2002. – 278 с.
2. Гриценко О., *Гроші та грошово-кредитна політика*. – К.: Основи, 1996. – 180 с.
3. *Грошово-кредитна політика в Україні* – К.: Т-во "Знання", КОО, 2003. – 421 с.
4. Козюк В.В., *Центральний банк і грошово-кредитна політика* – Тернопіль: Джура, 1999. – 260 с.
5. Купчук М.В. *Грошово-кредитна політика та механізм її реалізації в Україні* – К.: НАУ, 2004. – 140 с.
6. Курочкин Д.Н. *Евро: новая валюта для Старого Света: проблемы становления и перспективы развития Европейского экономического и валютного союза*. – М.: Европейский гуманитарный ун-т, 2000.
7. *Національний банк і грошово-кредитна політика* – К.: КНЕУ, 1999. – 368 с.
8. Любунь О.С., Любунь В.С., Іванець І.В. *Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності: Навчальний посібник* – К.: ЦУЛ, 2004. – 351 с.
9. Лерой Роджер, Миллер. Девид Д. *Современные деньги и банковское дело*. – М., 2000.
10. Лопата В. *Надії та розчарування або Метаморфози гривні*. – К.: Дніпро, 2000. – 160 с.
11. Лютий І. О. *Валютна політика та перспективи входження України в міжнародне економічне співтовариство*. – К.: Курс, 2000. – 58 с.
12. Лютий І.О., *Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки: Монографія* – К.: Атіка, 2000. – 240 с.
13. *Основы законодательства капиталистических стран о банковской системе* / Под ред. Залесского В.В. М.: Известия. 1992.
14. Родин Ю.А. *Основные тенденции в развитии кредитной системы Франции*. М. 1996.
15. Романишин В.О., Уманців Ю.М. *Центральний банк і грошово-кредитна політика: Навчальний посібник* – К.: Атіка, 2005. – 480 с.
16. *Финансы и кредит субъектов Российской Федерации: Учеб.* /Под ред. Л.И.Сергеева. – Калининград: Ин-т экономики и финансов, 1999. – 1036 с. – К-2 [336].
17. *Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник* – К.: КНЕУ, 2005. – 556 с.
18. Чікіна К.В. *Грошово-кредитна політика в Україні: стан і напрямки вдосконалення*. – К.: НАУ, 2000. – 98 с.
19. *An Introduction to Modern Economics* / Prof Philip Hardwick. – 4th ed. – UK, 1994.
20. Aoki, Masahiko. 1994. *Monitoring Characteristics of the Main Bank System – An Analytical and Developmental View*, The World Bank, Economic Development Institute, EDI Working Papers, Number 94-5.
21. *International banking and finance* / Michael R. Sneyd. – New York et al.: Prentice-Hall, 1992. – XII, 100 p.
22. *Theory, practice and progress: Strategic investment decision* / R.Butler. – 2th ed. – 1995.

23. Ueda, Kazuo. 1994. Institutional and Regulatory Frameworks for the Main Bank System, The World Bank, Economic Development Institute, EDI Working Papers, Number 94-4.

24. Журнал "Банковская практика за рубежом". – К.

25. Журнал "Банковские услуги". – М.

26. Журнал "Банковское дело". – М.

27. Журнал "Банківська справа". – К.

28. Журнал "Бюлетень Національного банку України". – К.

29. Журнал "Вісник Національного банку України". – К.

30. Журнал "Деньги и кредит". – М.

31. Журнал "Мировая экономика и международные отношения". – М.

32. Журнал "США: экономика, политика, идеология". – М.

33. Журнал "Фінанси України". – К.

34. Журнал "Економіка України". – К.

35. <http://www.bankofengland.co.uk/boe.htm> – Офіційний сервер Банку Англії.

36. <http://www.hm-treasury.gov.uk/> – Офіційний сервер Казначейства Великої Британії (HM Treasury).

37. <http://www.statistics.gov.uk/> – Сервер Бюро статистичних досліджень Великої Британії (National Statistics).

38. <http://www.banque-france.fr> – Офіційний сервер Банку Франції.

39. <http://www.finances.gouv.fr/> – Міністерство фінансів Франції (Ministere de L'Economie).

40. <http://www.insee.fr/> – Національний статистичний інститут Франції (Institut National de la Statist).

41. <http://www.bundesbank.de/> – Офіційний сервер Дойче Бундесбанку (Deutsche Bundesbank).

42. <http://www.bundesfinanzministerium.de/> – Міністерство фінансів Німеччини (Bundesfinanzministerium).

43. <http://www.statistik-bund.de/> – Статистичне управління Німеччини (Statistisches Bundesamt Deutschland).

44. <http://www.bawi.de/> – Федеральне економічне бюро Німеччини (Bundesamt fur Wirtschaft).

45. <http://www.business-line.com/cebanks/europe> – індекс центральних банків Європи.

46. <http://www.ecb.int/> – Європейський центральний банк (European Central Bank).

47. <http://www.europa.eu.int/comm> – Європейська Комісія (European Commission).

48. <http://www.federalreserve.gov> – Офіційний сервер ФРС.

49. <http://www.bog.frb.fed.us> – Офіційний сервер Ради управляючих ФРС.

50. <http://stats.bls.gov/> – Статистичне агентство США (Bureau of Labour Statistics).

51. <http://www.treas.gov/> – Міністерство фінансів США (U.S. Treasury).

52. <http://www.fedstats.gov/> – Служба статистичних досліджень США (FedStats).

53. <http://www.sec.gov/> – Комісія з цінних паперів та бірж США (U.S. Securities and Exchange Commission).

54. [http://www.boj.or.jp/en/about/about\\_fhtm](http://www.boj.or.jp/en/about/about_fhtm) – Офіційний сервер Банку Японії.

55. <http://www.mof.go.jp/> – Міністерство фінансів Японії (Ministry of Finance Japan).

- 56. <http://www.stat.go.jp/> – Статистичне бюро Японії (Statistics bureau & Statistics center).
- 57. <http://www.cbr.ru> – Офіційний сервер Банку Росії.
- 58. <http://www.minfin.ru/> – Міністерство фінансів Росії.
- 59. <http://www.gks.ru/> – Держкомстат Росії.
- 60. <http://www.bank.gov.ua> – Офіційний сервер Національного Банку України.
- 61. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сервер Верховної Ради України.
- 62. Інші пошукові та довідникові сервери Інтернет.

Навчально-методичне видання

*Кафедра фінансів та банківської справи*

# ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Навчально-методичний комплекс

**Укладач:**

***Браславець Олексій Юрійович***

ст.викладач кафедри фінансів та банківської справи

Відповідальний технічний редактор:

*Цаплук І.В.*

Підп.до друку. 25.08.2011. Формат вид. 60х80<sup>1</sup>/<sub>16</sub>

Папір офсет. № 1. Офс. друк. Гарн. «ArialСуг»

Ум. друк. арк. 2,27. Обл.-вид. арк. 1,89.

Національна академія управління,  
01011, м. Київ, вул. П. Мирного, 26, кім. 406  
тел./факс. 280-80-56, [www.nam.kiev.ua](http://www.nam.kiev.ua), [eco@nam.kiev.ua](mailto:eco@nam.kiev.ua)